

men bij andere dan holenbroeders telkenmale waarnemen; Grutto's en Kievieten geven al heele mooie bewijzen daarvan.

Eens kiekte ik een Zwarte mees, waarvan de jongen al bijna tot uitvliegen gereed waren. Dat kieken valt soms mee, soms tegen. Is 't toestel eenmaal opgesteld en verwijderen we ons, dan komen de ouders al spoedig eens kijken. Ze vliegen eens rond, en houden zich rustig of beginnen angstig te roepen. In 't laatste geval weet je dan, dat de kans op slagen vrij wel verkeken is. Ze vliegen weg en je ziet ze in langen tijd niet terug. Eindelijk, daar zijn ze! Uiten ze zich dan nog angstig, breek dan je toestel maar weer af, ze voeden toch niet en je brengt met te lang volhouden het leven der jongen in gevaar. Zijn ze evenwel kalm geworden, dan zal de kiek wellicht gelukken. Daar komt er weer eentje, 't mannetje. Hij roept: „Waar zit je?” en zie: daar komt ook 't wijfje! Nu gaat 't; ze steunen elkaar in dit moeilijke oogenblik. Eindelijk wipt er een naar binnen, de sluiters sloeg over. We zullen zien, wat op de plaat staat? 't Is een werk van ingespannen opletten, dat kieken. En elke vogel-fotograaf weet, dat als mannetje en wijfje tegelijk 't nest pogen te naderen, de kans van slagen merkbaar is toegenomen. Maar ik ben van 't onderwerp afgedwaald. Zoo ging 't meermalen: Als de eene kwam om voedsel te brengen dan riep hij eerst de andere. En deze roep heeft ook zoodanig den toon van een menschelijke vraag, dat ik al geïnformeerd heb of bij alle volken een vraag op dezelfde wijze wordt geïntoneerd. Dat is hier van belang. Immers als niet in de verschillende kultuurvormen der menschheid de vragende gedachte op dezelfde wijze wordt geïntoneerd, dan is 't à priori niet waarschijnlijk, dat ze bij dier-vormen zou voorkomen. Doch de indruk van vragen was voor mij ontwijfelbaar.

G. WOLDA.

(Wordt vervolgd).

EEN VERKENNING IN BRABANT.

(Vervolg van blz. 452).



ET stippellijntje op mijn kaart van 't punt waar het Rosepbeekje 't pad bezuiden het Tonven snijdt tot aan den grooten grintweg van Moergestel naar Oirschot, ziet er nog al nuchter uit, maar de werkelijkheid is allerbekoorlijkst. Het beekje stroomt door weilanden en langs akkers tusschen oevers, begroeid met allerlei heesters. Langs het pad en ook tusschen de akkers zelve zijn kleine strookjes begroeid met struikgewas en hier en daar een enkel eikje en daaronder al de mooie planten van het bosch. Die akkertjes en weiden zijn, wie weet hoeveel eeuwen geleden, uit het bosch uitgehouwen en nu hebben op de scheidingen en in de greppels de boschplanten stand gehouden tot op heden. Hier zag ik de eerste

boschanemoontjes, die ik op mijn wandeling nog bij millioenen zou aantreffen, soms op de meest omwaarschijnlijke plaatsen, o. a. langs de breede zoomen van dienzelfden Oirschotsche weg, waar soms geen enkele boom te bekennen was.

In dit bouwland was dan ook het fitisje de meest algemeene vogel, overal zingend in de struiken, op de walletjes, tusschen de akkers of insecten zoekend tusschen het ontluikend loover. Sommige walletjes waren geheel begroeid met varens, andere met dalkruid, dat echte boschplantje, en op nog weer andere plekken stonden de boschbessen in vollen bloei vlak bij de welige winterrogge. Ik ben zelden zoo tevreden geweest als daar op dien zonnigen, maar builigen, Aprilmorgen. Al die mooie, smalle boschstreepjes maakten met elkaar zeker nog geen half percent van de ontgonnen oppervlakte uit en gaven toch aan het landschap een echt woud-achtig uiterlijk. Die Brabanters van vroeger hebben hoogstwaarschijnlijk nooit getheoretiseerd over het behoud van natuurschoon, maar ze hebben het hier prachtig in praktijk gebracht, hoogstwaarschijnlijk nolens volens. Konden wij bij alle ontginningen zoo'n uitspaarsysteem verplichtend stellen!

Intusschen, hoe tevreden ik mocht wezen, de aardhommels waren het bij lange na niet. Naar hun zin waren er veel te weinig boschbessen. Iedere hommel weet, dat een boschbesbloempje vooral in de morgen vol zit met honig, maar nu schenen ze ook te weten, dat die honig al aanwezig is, lang voordat het bloempje zijn vijf kroontandjes omkrult. Onverdroten waren ze bezig gaten te bijten in de kronen van de bloempjes, die morgen moesten open gaan en 't was buitengewoon vermakelijk om te zien, hoe ze hun vinnige bovenkaken alvast opensperden, wanneer ze een bloempje naderden, waarin nog geen tweetal zwarte bijtgaten in 't oog viel. Zelfs in de geopende bloemen haalden ze de honig nog 't liefst door de inbraakgaten en dat was voor die boschbessen natuurlijk een geweldige schadepost. Die plantjes waren nu op zijn mooist en bijzonder kleurig, doordat ze nog getooid waren met de rozeroode binnenste knopschubben.

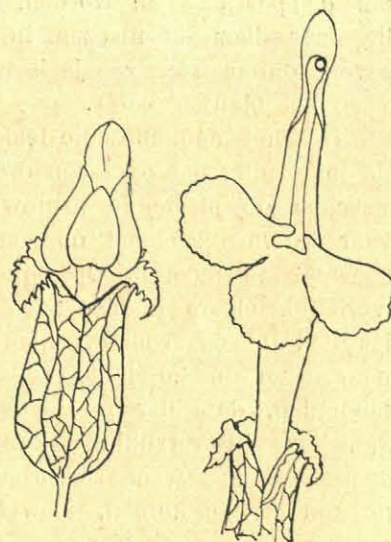
De vlinders, die daar vlogen, waren ook allemaal boschvlinders; citroentjes, wier sporkenhout langs de beek groeide, groote vossen, een koningsmantel. Een vlucht groote lijsters streek over de weiden, hun rateltje afdraaiend en schrikten een groene specht op, die op de mierenjacht was. Allemaal boschbeesten; die rogge was daar eigenlijk uit logeeren.

Door al dat gescharrel langs die woudzoompjes zonder woud, was ik het Allemansven misgelopen en stond ik op den breeden Oirschotschen weg, die aangelegd is zonder de minste poging, om hem een beetje mooi te maken. Ook de huizen en tuintjes langs den weg deden daar niet de minste moeite voor en 't was daar dan ook volmaakt nuchter en leelijk. Maar drie meter aan gene zijde van dien weg, op 't pad naar het Hildsche ven, begon de betoovering weer en ik mag wel zeggen, dat die niet geweken is, voordat ik uren en uren later in Oirschot zat voor mijn ham met spiegeleieren, die overigens voortreffelijk waren.

Het Hildsche ven is een tamelijk kleine, bijna ronde plas; de westoever

wordt ingenomen door een boerderij; langs den zuidrand staat een perceeltje grove dennen en de bultige oostkant is bezet met groven den en zeepijn. Men is ook daar aan het afzanden geweest, daar-
door zijn een paar steile kanten ontstaan, waarin de oerbank, dicht opeengepakt ijzerhoudend zand, duidelijk te zien komt, ongeveer zes decimeter onder de oude oppervlakte van 't bosch. De wortels die deze oerbank bereiken, strijken er vlak langs heen: op een enkel plaatsje vonden ze een gelegenheid, om er doorheen te worstelen en nu voedsel en water te zoeken in lager gewesten. Hier waren aardige studies te maken over den groei van bosch en

heide
en in
den
steilen,
harden
wand



Ontluikende knop en bloempje van Boschkartelblad.



Boschbes aangebeten door aardhommels.

ontbrak het ook niet aan gaten en gangen van graafbijen en wespen. De oevers zelf waren weer kleurig door bloeiende wilgen en gagel en in 't smalle hier en daar overstroomde pad bloeide reeds het Bosch-kartelblad. In een droog hoekje van 't dennebosch ging ik even een paar schetsjes ervan zitten maken, hoe die aardige bloem aanvankelijk symmetrisch uit den knop te voorschijn komt, om langzamerhand uit te groeien tot dat raadselachtig scheeve meesterstukje van bloembestuiwingskunst. Zoo kwamen meteen de vogels tot rust: een blauwborstje, het eerste van vele op dezen dag, zette zich neer in een wilgentop en ging er de rietgors nabootsen, alsof zijn leven er

van afhing. Een paar pimpelmeezen maakten drukte onder tegen een oude elzenstoot en op hun boosheidsgeluid kwamen ook een paar koolmeezen

schaterend naderbij. Nu danste al ketterend ook een winterkoninkje op de stronk, een waterhoentje kwam nieuwsgierig op 't geraas af en toen ik ook van de partij wilde worden, vloog opeens een watersnip op uit de oeverzoom, die daar door de meezen in zijn dutje was gestoord. Hij scheerde heen over 't ven; om beurten zag je 't witte buikje of de glinsterende bonte rug afsteken tegen het blauwe water.

Uit het denneboschje leidde een weinig gebruikt pad zuidwaarts het Broek in. Soms ging het over een droog ruggetje, waar bruine hagedisjes lagen te stoven tusschen de bloeiende kruipwilgen, dan weer leidde het door kleine moerasjes, waar je van zeggepol op zeggepol moest stappen, om niet tot de knieën door 't water te moeten. Op enkele plaatsen had het buntgras *Molinia coerulea* de overhand, elders hadden zich echte rietbosschen gevormd. Ten slotte verliep dat pad in een groot groenland, dat zoo goed als heelemaal onder water stond, maar waarvan honderden en honderden groeipieken van handekenskruid verkondigden, dat hier in Mei een buitengewoon prachtig orchideeën-hooiland den wandelaar in verrukking kan brengen, hektaren en hektaren vol orchideeën. Daarachter lag weer rietbosch en wie weet wat al meer moois, maar zoo-ver kon ik niet komen, hoewel het geloei van een roerdomp er den sirenenzang verving.

Het was een groot genot, om na de ploeterpartij door dat waterland even uit te blazen op een heet heuveltje te midden van de wildernis en zoo weer eventjes te werken aan de vogellijst van Oisterwijk en omgeving. Die roerdomp was alvast een mooie aanwinst. De voornaamste zanger in dat hoekje was alweer het aardig blauwborstje, dat hoog in een eschje zat te zingen, zijn staartje behoorlijk naar omlaag. Illustratoren houden er veel van, om de blauwborst te teekenen met zijn staartje omhoog, zoo stijf als een plank, een houding, die het diertje op den grond nog al dikwijls aanneemt, vooral als de emoties bij hem wakker zijn. Bij het dier in actie is die houding volstrekt niet leelijk, maar de teekenaars slagen er maar zelden in, om er iets moois van te maken. Meestal echter houdt de blauwborst zijn staart gewoon, dan heeft hij een bijzonder aardig figuurtje en zijn vroolijk geschetter en gespot is volkomen in overeenstemming met het blinkend blauw van zijn borst en de ondeugende, breede lichtgele wenkbrauwstreep boven zijn oog. Fitisjes vertoonden zich hier ook zeer veel, hij houdt wel van 't moeras, die fitis, maar de blauwborst liet zich met hem niet in, hij zag zeker geen kans om dat mooie, teere liedje na te bootsen en amuseerde zich dan ook liever met een braamsluiper na te klapperen, die zoo kwaad werd als een spin.

Intusschen was in 't riet en tusschen de wilgen iets gaan ritselen. Zoo ratelt een rietvaantje in den strakken wind wel tegen de dorre stengels, maar er was een crescendo en descrescendo in, dat mijn aandacht trok en dat mij deed denken aan onze ratelzangertjes, den sprinkhaanrietzanger en den snor. Wie zou 't wezen, 't kan net zoo goed de een zijn als de ander, want de snor is in

het Rijnland vlak tegen onze grenzen aan ook waargenomen en er is geen enkele reden, waarom hij bij ons in 't vennenland niet broeden zou. Nu maar geduldig uitzien, want beiden houden er van, om al zingend al hooger en hooger te gaan aan hun rietstengel of in hun wilgenstruik. Jawel, daar komt hij al; slank vogeltje, eer donker dan licht, groenachtig, de rug duidelijk gevlekt, 't is de sprinkhaanrietzanger. Wat is de afgeronde staart ook duidelijk te zien, evenals de gemoireerde dwarsstreepen, die de snor ook vertoont. Nu, dat die sprinkhaanrietzanger in Brabant broedt, wist ik vijf-en-twintig jaar geleden al. Laat ons hopen, dat we er den snor ook nog te zien krijgen.

JAC. P. THIJSSSE.

(Wordt vervolgd).

DIATOMEËËN (KIEZELALGEN OF KRISTALWIEREN).



IJNA op den ondersten trap van het plantenrijk staan de *diatomeeën* of *kieselwieren*. Het zijn dus zeer laaggeorganiseerde wezentjes, maar deze plantjes zijn met zulk een treffende artisticeit samengesteld en vertoonen in hun levenswijze zóóveel interessants, dat het alleszins de moeite loont, ze in hun bouw en biologische bijzonderheden eens wat nader te beschouwen.

Jammer genoeg zijn de diatomeeën buitengewoon klein, zóó klein zelfs, dat de grootste met het bloote oog slechts even als fijne puntjes of streepjes waargenomen kunnen worden. Wie met de kristalwieren wil kennismaken, kan niet beter doen, dan in het vroege voorjaar een weinig op te schéppen van het bruine schuim, dat men in dit seizoen zoo menigvuldig op de oppervlakte van slooten en vijvers kan zien drijven of van het glibberige slib, hetwelk men kan aantreffen op de steenen onzer zeeweringen en daarna iets van zijn vangst te beschouwen onder het microscoop. Dan blijkt dit schuim of dit slib in hoofdzaak te bestaan uit millioenen en millioenen kleine, geelbruine staafjes of doosjes, die òf tot bepaalde groepen of figuren verbonden zijn, òf een zelfstandig bestaan voeren. Deze voorwerpjes nu zijn de gezochte diatomeeën of kiezelalgen. Bij nadere beschouwing blijken deze plantjes op een allerkunstige manier te zijn samengesteld. Om hiervan iets meer te weten te komen, zoeken wij een staafvormige soort uit, die nogal flinke afmetingen bezit en bekijken die onder goed licht bij een tamelijk sterke vergrooting. Al spoedig blijkt ons, dat zulk een